

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. השוכר את החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתתה הייב להעמיד לו חמור ... לרכוב עליה שאני ... וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי.....1
- ב. השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומות ... דלא שכיח לאגורי.....2
- ג. חמור סתם הא הייב להעמיד לו חמור אחר אי דאמר ליה חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקה ... אף לשכור ... מכלינן קרנא.....5
- ד. יבש האילן או נקצין שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות 7
- ה. למוכר שדהו לשישים שנה שאינה חוזרת ביוכל.....8
- ו. השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך ... בספינה סתם ויין זה.....8
- ז. בספינה זו ויין זה אבל בספינה סתם ויין סתם חולקין.....9
- ח. השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ... ואי דלא קא משכח לאגורה כוליה אגרה בעי ... משום רפסתא דספינתא ... וממונא אית ליה גביה ... דפרקה למועניה בגויה ... תרעומת משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא.....10
- ט. השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניה עליה כסותו ... של אותה הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניה עליו שעורים ... של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב ... דשכיח למטרח ולמזבן מאוונא לאוונא.....13
- י. השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו ... מעוברת והיא מניקה.....14

דף עט.

א. השוכר את החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתתה הייב להעמיד לו חמור ... לרכוב עליה שאני ... וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מה שהתבאר לעיל דף עח. שהשוכר בהמה¹ ואחר כך חלתה בין אם חלתה מחמת מלאכה או באונס גמור, ועדיין היא ראויה למלאכה בדוחק, כגון שחלתה או נשתטית, וצריך זהירות יתר במלאכתה, הרי ההפסד לשוכר, ואין המשכיר חייב לתת לו חמור אחר.

אם שכרה לרכוב עליה שהרכיבה מסוכנת בחמור כזה, שמא יפול במים או מעל גשר ויבא לידי סכנה, או שכרה למשאוי כלי זכוכית ששיש חשש שמא ישבר כשתפול באמצע, הרי זה כמתה, וחייב המשכיר להעמיד לו חמור אחר, ויש אומרים² שהוא הדין אם קבע לו זמן שצריך להיות במקום פלוני, ומחמת החולי לא יוכל להגיע בזמן, דינו כמתה. שחייב המשכיר להעמיד לו בהמה אחרת לגמור שכירותו.

ב. השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומות ... דלא שכיח לאגורי

נתחייב להעמיד³ לו חמור אחר ולא העמיד, כגון שלא רצה המשכיר, וזה רוצה לצאת לדרך, או שאין המשכיר לפניו, יכול השוכר למכור בהמה או הנבילה כדי לקנות בדמיה⁴, ואם אינו יכול למכור יכול אף לשכור בהמה אחרת לגמור שכירותו, ואם אינו מוצא בדמיה אפילו לשכור, חייב המשכיר להשלים מכיסו מה שמוציא השוכר לגמור שכירותו, אפילו ביותר מדמי השכירות⁵.

¹ שו"ע ונו"כ שי א

² (ז) ערוה"ש (סימן שי סעיף ו), ואפילו אם בעל העגלה הולך עמו ואינו צריך לפרוה בעצמו, ונראה כוונתו שאמר לו בשעת שכירות שצריך להיות במקום פלוני לזמן פלוני, אבל אם לא הזכיר לו בשעת שכירות, אין המשכיר חייב לתת לו חמור אחר, ועוד משמע מדבריו שם שאף כשראוי למלאכה היינו שאינו צריך לשהות הרבה יותר אלא מעט, ולא פירש מהו שיעור הרבה ומעט.

³ שו"ע ונו"כ שם

⁴ אם יש בדמיה לקנות צריך לכתחלה לקנות כדי שלא תכלה קרנו של משכיר, ואם אינו מוצא לקנות יכול לשכור, אף על פי שכלה הקרן. וכתב הב"ח (ריש סימן שי) שבחמור סתם חייב המשכיר לטפל במכירה ובשכירות, משא"כ בחמור זה המיפול על השוכר,

⁵ טור שם, שאין המשכיר יכול לומר אחזיר לך מעותיך, כיון שנתחייב לו, כמבואר לעיל (ומדברי הב"י נראה שבחמור סתם לא פליג רש"י, אבל מדברי הב"ח והדרישה (שם) משמע דדוקא בחמור סתם איירי רש"י, וכ"כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

אירע לו כן באמצע הדרך⁶, חייב השוכר לשלם לו שכר הדרך שהלך, כפי החלק היחסי של כל הדרך לפי דמי השכירות ואף אם אין בדמיה כדי לקנות או לשכור בהמה אחרת אין לו עליו אלא תרעומת⁷, ואינו יכול לעכב ולנכות מדמי השכירות שכבר נתחייב, כדי להשלים לקנות או לשכור בהמה אחרת⁸.

ולדעת הרמב"ם⁹ המבואר להלן אינו יכול למכור הנבילה כדי לקנות או לשכור אחרת, אלא כששכרה לרכיבה או למשא כלי זכוכית, אבל לשאר משאות נותן לו שכר חצי הדרך ומניח הנבילה למשכיר.

במקום שאמרו¹⁰ שאם נתקלקל באמצע הדרך נותן לו שכר הדרך שהלך, היינו כשעל כל פנים יש לו ריוח בהליכתו עד כאן¹¹, כגון שמוצא לשכור חמור אחר, אפילו ביוקר

הגר"א לשיטת הרשב"א, ומשמע מדבריו שמ"ש הרמ"א (סעיף ב) ויש חולקין וכו' קאי גם על זה אלא שלא ביאר די הצורך, עיין שם. עוד כתב הטור, וכן אם ימצא השוכר לשכור בזול לא יוכל לומר לשכור לעצמי ואתן לך שכר חצי הדרך שהלכתי, ע"כ, והיינו גם בחמור סתם, שכשם שהמשכיר משועבד לשוכר להעמיד לו חמור, כן השוכר משועבד למשכיר לגמור שכירותו.

⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷ וכתב רש"י, וכ"כ שאר הראשונים, משום שהשכיר לו בהמה כחושה, וצריך לומר דלאו דוקא שהוברר שמסר לו בהמה כחושה, אלא שיתכן שכן הוא, ונחי שאין בזה כדי לחייב את המשכיר, או אפילו לפחות משכרו, אבל לענין תרעומת די בכך, שאם היא ודאי בהמה כחושה הרי זה מקח מעות. ועדיין צ"ע ומשמע בגמרא שאם מוצא לשכור אחרת, אף תרעומת אין לו, אף על פי שצריך למרוח ולמכור. ועיין בתפארת ישראל (ריש פרק האומנין) כתב שדין תרעומת אינו מחייב אפילו לצאת ידי שמים, וצריך לומר שהוא פחות מגרמא, וגם בכמה מקומות מוכח שיש דין תרעומת אף במקום שאין הפסד ממוין.

⁸ כתב הטור, אם אמר לו חמור זה ואין הנבילה שוה כלום, נראה שצריך ליתן לו שכר חצי הדרך, אפילו אינו מוצא לשכור בכאן אלא ביוקר שאינו יכול לשכור בחצי הנשאר, ואינו יכול לעכב משכר החצי שהלך כדי שיהיה לו חמור לפי מה ששכר תחלה, שלא שעבד לו מנכסיו כלום אלא זה החמור, אבל לא שיתן לו מביתו, לפיכך כיון שמת ואינו שוה כלום אין לזה על זה כלום, אלא שצריך לשלם חצי הדרך שהביאו עוד כתב הטור, ואם הנבילה שוה קצת יותר משכר חצי הדרך הנשאר ואינו מוצא לשכור אלא ביוקר, אינו יכול לומר קח שכירותך והעמד לי חמור, או אקח אני הנבילה שוה החמור נשתעבד לי ואשלים עליה משכר חצי הדרך שעדיין הוא בידי כדי לשכור לי חמור, שלא נשתעבד לו אלא עד כדי דמי הנבילה ולהוסיף עליה כדי חצי השכירות כפי מה שהיה בשעה ששכרה, אבל אם אינו מוצא אלא ביוקר, לזה לא נשתעבד להוסיף מביתו, כיון שאין הנבילה שוה כ"כ, ע"כ. וכתב הב"ח שכל זמן שיש בדמי הנבילה לשכור, אפילו ביוקר גדול, כיון שהוא מדמי הנבילה, יכול לשכור, שלזה נשתעבד לו.

⁹ וכן לשון השו"ע שם ב והראב"ד השיג עליו, וכבר טרחו האחרונים ליישב דברי הרמב"ם, והרמ"א הביא דעת הראב"ד בשם יש חולקין ששכרו למשא דינו כשכרו לרכיבה, ונראה מדברי הגר"א שתפס עיקר להלכה כדעת הראב"ד ושאר פוסקים, עיין שם. ועי' ערך ש"י

¹⁰ רמ"א שם ב

¹¹ מדברי התוס' כאן ד"ה אילו משמע דוקא ביוקר מעט, אבל ביוקר רב לא מיקרי נהנה, ולא נתברר שיעור רב ומעט, ואפשר שאם היוקר הוא עד כדי הריוח שירויה בסחורה, הרי שוב לא נהנה, והטור כתב שאפילו הריוח כאן הוא פחות ממה שהיה מרויח אילו הגיע למקום שהיה רוצה. ובש"מ בשם הריטב"א כתב שיכול

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מעט יותר ממה ששכר ממנו, או שיוכל למכור סחורתו כאן, שיש סוחרים שמביאים לכאן סחורתם. אבל בלאו הכי אינו נותן לו כלום¹².

נתקלקל משאו של השוכר, אפילו באונס, יש אומרים שבכל אופן חייב לשלם לו שכר הדרך שהלך¹³.

חלתה הבהמה¹⁴ באמצע הדרך, שאם תמשיך בהליכתה תתקלקל יותר, אם מוצא בהמה אחרת יניח זו במקומה, ואם לא עשה כן הרי זה פושע. אבל אם אינו מוצא לשכור בהמה אחרת, או שאינו מוצא אצל מי להשאיר את זו¹⁵, והוא נחוץ לדרכו מותר לו להוליכה עמו.

ובזמנו השוכר מכונית למהלך ידוע, ונתקלקלה באמצע הדרך, צריך המשכיר לשלם עבור התיקון ואם אינו יכול לתקנה כעת, כיון שמכונית אין דרכה להמכר¹⁶, אם שכר מכונית אחרת לגמור שכירותו, י"א שכיון שחייב להעמיד לו מכונית אחרת, ואף להשלים מכיסו, מ"מ יכול המשכיר לומר קים לי כדעת הרמב"ן שאין החיוב אלא

למצוא לשכור בהמה אחרת, אלא שמתעכב. ובשם הרשב"א כתב שיכול להניח כאן הסחורה עד יום השוק הבא, ואז ימצא חמור אחר. ומשמע מדברי התוס' וכן משמע קצת מדברי שאר ראשונים, וביותר מדברי הטור, שאם יש לו ריוח מועט, או שאין ההפסד מוחלט, אינו יכול לנכות משכרו כלום, אפילו כדי ההפסד המועט שיש לו, דכיון שנהנה קצת נתחייב בכל שכרו שפסק עמו, והתוס' כתבו הטעם מפני שהוא אנוס, ולכאורה לפי מ"ש בנמרא שיש לו תרעומת עליו שהשכיר לו חמור בחוש, א"כ הרי אינו אנוס, ולמה לא יפסיד עכ"פ משכרו כדי הפסדו של זה.

¹² כתב בספר דבר אברהם (ח"א סימן מ) דמה שאמרו שאינו משלם עבור הדרך שלא הלך, היינו דוקא כשמת החמור באונס, אבל בפשיעה או בכעין גניבה ואבידה מצד השוכר, אפילו במקום שמדיני שמירה אינו חייב לשלם עבור החמור, כגון שהוא בבעלים, חייב לשלם שכר כל הדרך, שבשביל פשיעתו אין הבעלים צריך להפסיד שכרו, ופטור בבעלים אינו אלא מתשלומי החמור, ועי' זכור לאברהם (ח"ג אות נח).

¹³ מנחת פתים עפ"י דברי הנה"מ (סוף סימן שלה) גבי פועל, שאם אירע אונס לבעה"ב חייב בכל שכרו אף על פי שלא נהנה, וה"נ משלם עבור הדרך שהלך.

¹⁴ רמ"א שט"ג מדברי הרא"ש בתשובה (כלל צב סימן א), דאע"פ שאם היה מת היה יכול לשכור אחר בדמיו, אבל אינו רשאי לקלקל יותר בהמתו של משכיר, והדבר ידוע שהמטעין משוי על חמור פסח שהוא מתקלקל יותר וחייב השוכר, ואין לפטרו משום דהוי כחש מחמת מלאכה, דכיון שלא היה רשאי להמעינה ה"ז כשואל או שוכר ששינה שאינו נפטר בכחש מחמת מלאכה.

¹⁵ ומבואר בתשובת הרא"ש (שם) שאף אם היה לו אדם נאמן להניח שם החמור, אם הוא נחוץ לדרכו ולא מצא חמור אחר לשכור פטור, שהרי החמור משועבד לו להשלים שכירותו, עי' נה"מ (סק"ג), וכתב בדברי משפט דדמיה לש"ש שאינו חייב לקדם בשכר יותר משווי הבהמה, וכמ"ש הרמ"א בתשובה שהביא הש"ך בסימן שג (סק"ו). ולפי"ז דוקא כשהיה נחוץ לדרכו והיה מפסיד יותר משווי החמור, אבל אם הפסדו לא היה עולה על שווי החמור הרי קיי"ל שש"ש חייב לקדם בשכר וחוזר ונוטל מבעה"ב, וה"נ היה יכול להשאיר החמור וליטול הפסדו מבעה"ב, ואם לא עשה כן חייב.

¹⁶ על פי המבואר להלן ששיטת תוס' שבית שאינו יכול להמכר ואינו עומד אלא להוסיף עליו ולהחזיר ולבנותו כבתחילה, וכיון דאמר ליה בית זה ונפל אין למוכרו, וגם לא קיבל עליו להוסיף יציאה וכו' אבל חמור שמת אין עומד אלא להמכר בדמים, ולכן אם יש בדמיה לשכור ישכור, ואם כן ה"ה במכונית

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

להפסיד שכרו, אבל לא יותר, ומ"מ אם קיבל השכר צריך להחזיר מה שהוציא השוכר לגמור השכירות¹⁷.

ג. חמור סתם הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דאמר ליה חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקח ... אף לשכור ... מנלינן קרנא

אף במקום שאמרו שחייב להעמיד לו חמור אחר, היינו דוקא כשהשכיר לו חמור סתם, ולא ייחד לו חמור זה, ולכן חייב להעמיד לו חמור שנתחייב לתת לו לגמור שכירותו, אלא שיש אומרים¹⁸ שאינו חייב אלא כשהתחייב בקנין להשכיר לו חמור, ויש אומרים¹⁹ שע"י משיכת החמור שמסר לו נתחייב לתת לו חמור אחר, ויש אומרים²⁰ שמה שאמרו חייב להעמיד לו

¹⁷ פתחי חושן חלק ד פרק ג הערה כ

¹⁸ דעת הראב"ד שאפילו נתן לו דמי השכירות אין שכירות מטלטלין נקנה בכסף ואין כאן אלא מי שפרע, וכשמת לא שייך מי שפרע (בחזו"א (ליקוטים חו"מ סוף סימן טו) הקשה אמאי לא שייך מי שפרע, כיון שקבל מעות בשביל ההתחייבות לתת לו חמור, ועי' תוס' (ב"מ דף סד ע"א ד"ה אי תקפה). ועי' גם במנחת פתים שנראה שסובר שיש מי שפרע על ההתחייבות, עיין שם), ומשיכת החמור אינה קונה אלא אותו חמור. אבל כשקנה מידו, והיינו שנתן השוכר סודר למשכיר, נתחייב לתת לו חמור, ואפילו אין לו חמור חייב להוציא מכיסו לשכור לו חמור אחר, והסכמת רוב האחרונים שאפילו לא היה לו חמור אחר חייב, שאדם יכול להתחייב גופו בקנין בדבר שלא בא לעולם, כמ"ש בשו"ע (חו"מ סימן ס סעיף ו), ועי' בקצה"ח ונה"מ (שם), מחנ"א (ה' שכירות סימן כב), ובאמרי בינה (דיני הלואה סימן נא).

¹⁹ דעת הרשב"א והריטב"א והרא"ש, ואפילו לא הקדים לו דמי השכירות, אלא שהרשב"א והרא"ש כתבו סתם שע"י משיכת החמור נשתעבדו נכסיו להעמיד לו חמור עד אותו מקום, והריטב"א הוסיף שכיון שהשוכר נתחייב במשיכה לשלם לו שכרו, באותה הנאה מתחייב המשכיר להעמיד לו חמור כאילו קנה מידו, ועי' חזו"א (חו"מ ליקוטים סימן טו סק"א) שביאר במאי פליגי. ובשו"ת ראנ"ח (סימן סו) כתב שאף הרא"ש איירי שיש לו חמור אחר, דבלא"ה לא מהני משיכת החמור, ואף הראב"ד איירי שיש לו חמור אחר, ומדברי חמור בשיטת הרא"ש מדייק דאיירי אף כשאין לו חמור אחר, עיין שם. ובמנחת פתים (סימן שז) כתב שאפילו אין לו חמור כלל משתעבד בכסף להעמיד לו חמור לענין מי שפרע, ומדברי הנה"מ (סימן שטו סק"א) מדייק שחייב גמור הוא בשכירות, שנשתעבד גופו להעמיד לו חמור אפילו אין לו חמור, וכ"כ הנה"מ בסימן קעו (סק"א, עי' בדבריו שם ס"ק לב) ובסימן רלה (סק"י), ובסימן קצב (סוף סק"ו) כתב דדוקא כשיש לו חמור, דכיון שחל השעבוד על זה חל שעבוד על גופו להעמיד לו חמור, אבל כשאין לו בשעת שכירות לא נשתעבד לו כלל, וכן משמע מדבריו בסימן שי (סק"ד), וצ"ע.

²⁰ דעת הרמב"ן בהידושיו, וכתב החזו"א (שם) שכן דעת הרמב"ם, וכן נראה דעת הרמ"ה בחמור (סימן שיב) גבי בית, ואפילו בלא קנין, כדמוכח בר"ן, ובאבנ"ז (חו"מ סימן נב) הסביר שע"ד כן עשה עמו שיהא שכר פעולתו ערב בעדו שאם לא יעמיד לו חמור לא יתן לו אף חצי הדרך שהלך. והחזו"א (שם) כתב שלדעת הרמב"ן אפילו קנין גמור לא מהני אלא להפסיד שכרו, ובנה"מ (סק"ד) כתב שאף לדעת הרמב"ם אם יש לו חמור אחר צריך להעמיד לו, כיון שהשכיר לו חמור סתם, אלא שאינו צריך לקנות ולהעמיד לו, והמחנ"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חמור אחר, אינו בתורת חיוב ממש, אלא שאם ירצה לקבל שכרו צריך להעמיד לו חמור, ואם אינו מעמיד לו חמור אחר מפסיד שכרו.

לא השכיר לו אלא חמור זה, בכל אופן אין המשכיר חייב להעמיד לו חמור אחר, ואם עדיין ראויה קצת למלאכה, דינו כהשכיר לו חמור סתם²¹, ואם אינה ראויה למלאכה או שמתה, אם יש בדמיה לקנות לכתחילה²², או אם אי אפשר לשכור חמור אחר, מוכר וקונה²³ או שוכר, שהרי חמור זה נשתעבר לו²⁴, אבל אין המשכיר חייב להשלים לו מכיסו, וכן אין המשכיר

(בהנחותיו על הרמב"ם) כתב שהרמב"ם סובר שהייב להעמיד לו חמור אחר ממש, אלא שאם לא העמיד לו אין לו עליו אלא תרעומת ונותן לו שכר חצי הדרך, וגם הרשב"א סובר שאם לא נתן לו חמור אחר ושכר חמור אחר ביותר אין זה אלא גרמא בנזקין, וכתב בערך ש"י לדעת המחנ"א שאם אמר לו חמור זה, אפילו תרעומת אין לו, ואף למה שכתב בסימן שיב שכל שסמך עליו חייב אף בגרמא, דומיא דפועל בדבר האבוד דשוכר עליהן, שאני הכא שלא פשע המשכיר וגם לא שכיה, עיין שם.

²¹ ואינו חייב להעמיד לו חמור אחר, ומ"מ כתב הטור שאם יש בדמיה ימכרנה וישכור אחרת, שהחמור זה נשתעבר לו. והדרישה (סימן שיב) הקשה דהא כתבו התוס' לחלק בין בית זה דקיי"ל שאינו יכול למכור כדי לשכור, לבין חמור זה שיכול למכור, משום שבית אינו עומד להמכר ואילו חמור שמת עומד להמכר, א"כ בחלתה ואינה ראויה למלאכה לרכיבה או לכלי זכוכית הרי אינה עומדת להמכר, שהרי ראויה עדיין למלאכה אחרת. ותירץ שחמור סומא או חולה, כיון שאינו מצוי להשכירו, סתמו עומד להמכר. ובנה"מ (סימן שי סק"ד) כתב שלדעת הרמב"ם אינו יכול למכור כדי לשכור, ומשמע שלשיטת שאר הפוסקים יכול למכור, וצ"ע. ובערוה"ש כתב בדעת הרמב"ם דמה שאמרו בחמור סתם שצריך להעמיד לו חמור, זהו לטובתו של משכיר, שאין השוכר יכול לכופו למכור הנבילה ולשכור בדמיה חמור אחר, אבל בחמור זה יכול השוכר למכור בעל כרחו של משכיר, ולכן בחמור סתם אם אין הנבילה שוה כלום אינו חייב לשכור לו חמור, ומשלם לו שכרו עד כאן.

²² שלכתחלה צריך לשמור שלא תכלה הקרן, וכתבו הב"ח והדרישה שאם אין בדמיה לקנות יכול המשכיר להוסיף כדי שיוכל לקנות ולא לשכור, כדי שלא תכלה הקרן.

²³ והתוס' (דף עט ע"א ד"ה ואם) הקשו מ"ש מבית זה אני משכיר לך ונפל דלא אמרינן שאם יש בדמיה ימכור כדי לקנות או לשכור בית אחר, אלא נפטר לגמרי, ותירצו שבית אינו עומד להמכר אלא להוסיף עליו ולהחזור ולבנותו כבתחילה, וכיון דאמר ליה בית זה ונפל אין למוכרו, וגם לא קיבל עליו להוסיף יציאה וכו' אבל חמור שמת אין עומד אלא להמכר בדמים, ולכן אם יש בדמיה לשכור ישכור, ובעיני זה תירץ המאירי. ובש"מ בשם הראב"ד תירץ קושית התוס' לחלק בין בית לחמור, שבחמור זה הא קיבל עליו לאונגוריה להחזיק אורחא שהיה לו להוליכו לדרך ידוע, כאדם שאומר בכמה תוליכני עד מקום פלוני, ודיקא נמי דקתני ומתה כחצי הדרך ולא קתני בחצי היום, אבל לענין שכירות בית אין קצבה, אלא כל שנה ושנה יתן לו, ע"כ. והמאירי הוסיף בדבריו שבכללו כך וכך לחדש או כך וכך לשבוע, ונראה כוונתו ששכירות בית יכול להתחלק לזמנים קצרים, ואפילו באמצע היום, שכל זמן ניתן ליחלק, משא"כ בחמור ששכרו לדרך ידוע, אין הדרך ניתן להתחלק כשצריך להגיע למקום פלוני. ודייק המאירי מדברי הראב"ד שאם שכר החמור לימים, ה"ז כבית, שאינו יכול למכור הנבילה כדי לקנות או לשכור, והמאירי חולק ומתירץ בעין תירוץ התוס', עיין שם. וצ"ע.

²⁴ ונראה דהיינו דוקא כשקנה מידו, או שמשך החמור, או שהקדים לו שכרו, לכל שיטה כדאית ליה, כמבואר לעיל בדין חמור סתם, אבל בלא קנין, אף בחמור זה לא נשתעבר לו כלום, וכן משמע מדברי הב"י בשם הרמב"ם, וכתב עוד שם שהטיפול במכירה ושכירות הוא על השוכר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

יכול לומר אחזיר לך מעותיך ושכור לעצמך, וגם השוכר אינו יכול לחזור מהשכירות.

לדעת הרמב"ם²⁵, אם שכרו לרכיבה או לכלי זכוכית ואינה ראויה עוד למלאכה זו, אף על פי שאמרו שחייב להעמיד לו חמור אחר, היינו אם רוצה לקבל כל שכרו, אבל אם אינו רוצה, אין השוכר יכול למכור החמור כדי לקנות או לשכור חמור אחר, אלא נותן לו שכר הדרך שהלך ושוכר מכיסו חמור אחר²⁶, אבל אם מתה או נתקלקלה ואינה ראויה כלל למלאכה, יכול השוכר למכור כדי לקנות או לשכור בהמה אחרת, ואם אין בדמיה כדי ליקח או לשכור, אינו צריך ליתן שכר כלל, אבל אין המשכיר חייב להשלים מכיסו.

חפצים מושכרים שנתקלקלו, אם דרך למכור השברים יכול למכור כדי לקנות או לשכור אחר ולגמור השכירות, ואם אין דרך למכור אינו רשאי למכור. ויש להסתפק כשדרך למכור השברים אלא שצריך עתה להראותו ולהעריכו כדי לתבוע מחברת הבטוח עבור קלוקל החפץ, אם מיקרי עתה אינו עומד למכור²⁷, אולם יכול השוכר לשכור עתה, ולכשימכור החפץ יחזיר לו דמיו.

ואם אין בדמי השברים כדי לשכור, אלא שהיה מבוטח וקיבל המשכיר פיצוי מחברת הבטוח, יש לדון²⁸ אם גם זה משועבד לשוכר לגמור שכירותו.

ד. יבש האילן או נקצי שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אונל פירות

להלן דף קט: יבואר בעזה"ת שהשוכר פרדס או שהיה משכון בידו לעשר שנים כנגד הלואה²⁹, ויבש הפרדס בתוך הזמן, ימכרו עציו וילקח בהן קרקע

²⁵ שו"ע ונו"כ י

²⁶ לדברי הגר"א בביאורו אין נ"מ לשיטתו בין חמור זה לחמור סתם, ולא נשתעבד להשלים מכיסו, ואף מדמי הבהמה לא נשתעבד אלא כשמתה או נשברה שאינה ראויה למלאכה כלל, אבל כשעדיין ראויה למלאכה לא נשתעבד למכרה כדי לשכור או לקנות.

²⁷ ובפרט לדברי המאירי שתלה הדבר בהפסדו של משכיר, וא"כ אם ימכרנו עתה לא יוכל לתבוע דמי הבטוח ויפסיד, אבל לתירוץ הר"ן שתלה הדבר באם שמו עליו, אפשר שאף אם יפסיד אם שם החפץ על השברים יכול למכרו. פתחי חושן שם הערה כה

²⁸ ולכאורה הדבר תלוי כמה שדנו האחרונים בדין שוכר המשלם עבור הבטוח למי שייך הפיצוי, שאם נאמר שהפיצוי הוא תמורת תשלום דמי הבטוח ואינו תמורת החפץ ממש, הרי הפיצוי שייך לשוכר, וא"כ בנ"ד אין הפיצוי משועבד לשוכר, אבל אם נאמר שהפיצוי הוא תמורת וחליפי החפץ, ושייך לבעל החפץ, הרי גם דמים אלו משועבדים לשוכר לגמור שכירותו. שם

²⁹ ובמשכנתא דסורא שחזרת לגמרי כעבור עשר שנים ומנהכה הפירות כדלעיל דף סז:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ויאכל פירותיו עד סוף זמן שכירותו או זמן המשכון, וגוף האילנות שיבשו או נקצצו שניהן אסורין בהן י"א³⁰ משום רבית המלוה והלוה³¹. וי"א³² שאין כאן רבית אלא המלוה אסור משום שמתכלה הקרן שהוא גוף העצים השייכים ללוה בכך, והלוה אסור משום שמשועבד למלוה.

ה. למוכר שדהו לששים שנה שאינה חוזרת ביובל

המוכר³³ שדהו³⁴ לששים שנה³⁵, אינה יוצאה ביובל, ואין המוכר יכול לגאול בע"כ של הקונה תוך הזמן³⁶, אלא ימתין עד ששים שנה ותחזור לו, שאין חוזר ביובל אלא דבר הנמכר סתם או הנמכר לצמיתות.

ו. השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך ... בספינה סתם ויין זה

³⁰ רמב"ם הלכות שכירות פרק ז הלכה ה
³¹ המלוה מפני שאם הוא אוכל הקרן נמצא שהפירות שאכל עד עתה היה בשכר מעותיו אבל הלוה צריך עיון היאך יש בו משום רבית. ויש לפרש שאם יאכל הקרן הלוה יצטרך להחזיר לו מעותיו למלוה ונמצא שנתן הפירות בריבית המעות ועדיין צריך עיון. מ"מ שם ועיין לח"מ ואבהא"ז שם
³² השגות הראב"ד שם וכן פירש"י בסוגיא
³³ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יא הלכה ב
³⁴ היינו שדה אחוזתו וכגון שהוא חד בר חד עד יהושע בן נון דאל"ה צריך להחזיר לאחיו ביובל כדלקמן ה"כ ואין יכול למכור לס' שנה:
³⁵ או אם הוא סמוך י' שנים ליובל ומכר לכ' שנה וכן אם מכרה לאלפיים שנה או יותר אף על גב שודאי לא יחי' כ"כ הרבה שנים מ"מ תחזור ליורשיו מנ"ח שלט
³⁶ דרך אמונה שם יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

השכיר לו ספינה סתם³⁷, והשוכר שכרה להוליד בה יין זה וטבעה עם היין³⁸, יש אומרים³⁹ שחייב השוכר לשלם כל השכר⁴⁰, אפילו לחצי הדרך שלא הלך, אלא שמנכה ממנו כדי הטורה שחסך מחמת שלא הלך חצי הדרך⁴¹. ויש אומרים⁴² שאינו נותן לו אלא חצי הדרך שהלך. ואין השוכר יכול להביא יין אחר, ולתבוע שיעמיד לו ספינה אחרת שהרי ליין זה שכרו, וטבע.

ואם נטבעה הספינה והיין קיים, חייב להעמיד לו ספינה אחרת⁴³.

דף עט:

ז. בספינה זו ויין זה אבל בספינה סתם ויין חולקין

³⁷ כתב הב"י בשם תלמידי הרשב"א דע"כ איירי בקנין, אבל בלא קנין יכול השוכר לחזור כל שעה שירצה, וליכא למימר דמשהתחיל במלאכה אינו יכול לחזור, דכיון שנאנס יכול לחזור, וגם התוס' כתבו תחלה דאיירי בקנין משיכה, שבמשיכת הספינה נתחייב בכל שכרו, אלא שסיימו דאפילו בלא משיכה הוי כחזור בו ונותן לו שכר כפועל בטל, ונראה שלדעת הרא"ש שאינו נותן לו אלא שכר חצי הדרך שהלך, וכן לשיטת התוס' לגבי הדרך שהלך, אף בלא קנין צריך ליתן לו, שלגבי העבר ודאי שנתחייב ע"י המלאכה, ואין טענת אונס אלא על להבא.

³⁸ ואם נטבע היין והספינה קיימת, לכאורה לכו"ע אמרינן קפידא ואינו יכול להביא יין אחר, אבל בקצה"ח (סק"א) כתב בדעת הש"ך שיכול להכריחו לקבל יין אחר, וכתב החזו"א (ס"ק יח) שמדבריו נראה שדן על חצי הדרך שלא הלך, שאם אין הספן רוצה להוליד אינו חייב לשלם לו, ותמה החזו"א דאפילו אינו נותן לו יין אחר פטור מחצי הדרך שלא הלך, כיון שנאנס, ואם רוצה ליתן לו יין אחר, אפילו לא נטבע היין הראשון פטור, שהרי זה כפרקה בחצי הדרך ומוצא משא אחר. ובאולם המשפט מפרש דברי הש"ך שאם אינו רוצה לקבל יין אחר פטור גם מחצי הדרך שהלך, וצ"ע.

³⁹ שו"ע ונו"כ שיא ד

⁴⁰ כדעת הרי"ף והרמב"ם, שהרי המשכיר יכול לקיים תנאו ולהעמיד לו ספינה אחרת (וכתב הסמ"ע שאינו צריך ממש להעמיד לו ספינה אחרת), שלא השכיר לו אלא ספינה סתם, ואילו השוכר אינו יכול לקיים תנאו, ואפילו לא נתן צריך ליתן.

⁴¹ שו"ע שם כדעת התוס', ומדברי הרא"ש נראה שמפרש בדעת הרי"ף שנותן לו שכרו משלם ואינו מנכה לו כלום, וכן דעת הטור בשם הרמ"ה, וכתב הטעם שאינו דומה לפועל, כיון שהפסיד ספינתו הו"ל כאכלושי דמחזיא שאינו נהנה בבטלה, עיין שם.

⁴² רמ"א שם כדעת הרא"ש, וכתב הש"ך (סק"ב) שהעיקר כדעת המחבר וגם הרי"ף סובר כן.

⁴³ וכתב החזו"א (שם ס"ק יח) שאם אין בעל היין רוצה בספינה אחרת, א"צ לשלם רק חצי הדרך שהלך, ולא דמי לנטבעו שניהם, דהתם הרי אין לו יין להוליד, אבל כשהיין קיים לא נמר הספן שכירותו ולא שייך לומר שישלם לו עבור בטלת הספינה, שהרי הספינה השניה לא נתבטלה בשביל שכירותו של שוכר, ולא דמי לפרקה בחצי הדרך שספינה זו מתבטלת מחמת שכירותו, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

השכיר ל⁴⁴ ספינה זו, וגם השוכר שכרה ל⁴⁵ זון, וטבעה הספינה עם היין⁴⁵, אם נתן כבר השכר, אפילו כולו, אין המשכיר חייב להחזיר לו כלום⁴⁶, ואם לא נתן אינו צריך ליתן כלום⁴⁷.

השכיר לו ספינה⁴⁸ סתם ל⁴⁸ יין סתם, כל זמן ששניהם אינם רוצים להשלים השכירות חולקים ביניהם השכר⁴⁹, ולכשירצה אחד מהם להשלים השכירות והשני לא ירצה, יוציא ממנו השכר כדינו. כלומר שאם יביא בעל הספינה ספינה אחרת, ובעל היין לא יביא ישלים לו כל השכירות ומנכה לו שכר טרחו, ואם יביא בעל היין ולא יביא בעל הספינה יחזיר לו כל השכר⁵⁰.

ח. השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ... ואי דלא קא משכח לאגורה כוליה אגרה בעי ... משום רפסתא דספינתא ... וממונא אית

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁵ ואם נטבע היין לבד או הספינה לבד, החזו"א (ס"ק טז) כתב שאם נטבע היין והספינה קיימת חייב לשלם חצי הדרך שהלך, דהוי כשלים עבדיתה בפלגא דיומא באונסו של בעה"ב. ולא דמי לנטבעה גם הספינה שצריך לשלם שכר כל הדרך, כסברת הריב"ן, ואף אם השוכר מביא יין אחר והספן מסרב אינו נפטר מחצי השכר, שהרי הולכת יין אחר אינו הצלה על היין שננטבע, וכשנטבע היין נגמר העסק ביניהם. וכן הדין בטבעה הספינה והיין קיים (לענין אם חייב להעמיד לו ספינה אחרת נראה דתליא בפלוגתא דהמחבר והרמ"א בסימן שי, והרמ"א לשיטתו בסימן שיא (סעיף ב) סובר שהיב להעמיד לו), אם מביא לו ספינה אחרת אינו חייב לקבל ממנו, דהו"ל כפרקה בחצי הדרך ומוצא להשכיר, וה"נ לא שייך מוצא להשכיר, שהרי טבעה הספינה, ומ"מ עבור חצי הדרך שהלך חייב לשלם לו בכל אופן, אמנם לדעת רעק"א נראה שאם לא נטבעו שניהם אין מקום לקפידא ויכול להביא ספינה אחרת וזה חייב לקבלו, ואם אינו מקבל חייב לשלם לו כל שכרו, והחזו"א תמה על דברי רעק"א, עיין שם.

⁴⁶ במנחת פתים מדייק מלשון זה שא"צ להחזיר לו כלום, ואפילו הפרש של פועל במל, ואילו מדברי הש"ך (סימן שלד סק"ב) בדברי התרוה"ד משמע שעכ"פ הפרש שכר כפועל במל צריך לנכות ולהחזיר לו.

⁴⁷ שהמוחזק יכול לומר לחבירו קיים תנאך ואקיים גם אני תנאי, וכיון ששניהם אינם יכולים לקיים תנאם, אינם יכולים להוציא זה מזה

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁹ כתב הסמ"ע (סק"ז) שבזה אין החלוקה לפי הדרך שהלך, אלא חולקים כל השכירות בשוה, בין הלך חצי הדרך או פחות או יותר, אלא שסיים שאינו מוכרע, והש"ך כתב שהוא מוכרע. ועי' חזו"א הנ"ל (ס"ק יג).

⁵⁰ וכתב החזו"א הנ"ל (סוף ס"ק יג) שדוקא כשבעל היין באמת צריך להוליך יין אחר, אבל כשאין לו צורך, רק מביא יין כדי להפטר מלתת השכירות ויודע שבעל הספינה לא יוכל להביא ספינה אחרת, לאו כלום הוא, וכן לגבי בעל הספינה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

ליה גביה ... דפרקה לטועניה בגויה ... תרעומת משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא

השוכר⁵¹ את הספינה, או משאית וכדומה להוליך סחורה למקום מסוים⁵², ובאמצע הדרך הוציא השוכר את הסחורה, ואין המשכיר מוצא שם מי שישכור הספינה, צריך לשלם לו שכר כל הדרך, שמכיון ששכרו לכל הדרך נתחייב בכל שכרו בקנין או בהתחלת מלאכה ויש אומרים⁵³ שמנכה ממנו מה שאינו טורח בהולכת ספינה טעונה.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שיא ו

⁵² נראה פשוט דאיירי כשעשה קנין או התחיל במלאכה, וכמו שהשוה הטור דין זה לדין קבלן ובעה"ב הרוצים לחזור בהם, וגם צריך לומר דאיירי כשפסק עמו בקבלנות להוליך למקום פלוני וקבעו השכירות לכל הדרך, אבל אם קבעו השכירות לפי ימים או לפי מרחק, נראה שאין התחייבות לכל הדרך, ואף על פי שאמר לו שרוצה להגיע למקום פלוני. מיהו אם אמר לו בפירוש ששוכר הספינה להוליך למקום פלוני, אף על פי שקבעו השכר לפי הזמן והמרחק, מסתבר שאין זה גורע מפסיקה על כל הדרך. פתחי חושן שם פרק ב הערה נד

⁵³ טור שם וסמ"ע שם סק"י, וכן הוא בתוס' בסוגיא, שעל שאר הדרך משלם לו כפועל בטל, אבל הש"ך (שם סק"ד) כתב בדעת המחבר שאינו מנכה לו טורחו, וטעמו עפ"י דברי המ"מ דכיון שהספינה קיימת יכול לומר הא קאימנא, ואינו דומה לספינה סתם ויין זה ומבעה שמנכה לו, ששם אין הספינה קיימת. ותמה במשל"מ מה לי אם הספינה קיימת או לא, סוף סוף נהנה במה שאינו טורח, והרי גם בפועלים מנכה להם כפועל בטל אף על פי שמוזמנים למלאכה, וע"כ פירש המשל"מ דברי המ"מ דשאני הכא שאין בעל הספינה נהנה, כי בלא"ה אינו נשאר שם אלא חוזר לביתו, ומה לי אם חוזר בספינה מלאה או ריקנית, משא"כ כשטבעה הספינה ע"כ יושב ובטל. ומ"מ העלה הש"ך עיקר לדינא כדעת הטור שמנכה לו שכר טורחו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

מצא המשכיר⁵⁴ שוכר אחר שישכרנה, נוטל מהשוכר הראשון שכר הדרך שהלך, והשאר⁵⁵ מהשני⁵⁶, ויש אומרים⁵⁷ שצריך הראשון לתת לבעל הספינה גם מה שהספינה מתקלקלת ע"י הוצאת והכנסת סחורה אחרת⁵⁸, וכן יש לבעל הספינה עליו תרעומת, וכן אם השאיר את הסחורה בספינה אלא שמכרה לאחר שנכנס לספינה במקומו, יש לו עליו תרעומת⁵⁹. והקונה משלם שכר הדרך הנשאר, אבל לא את פחת הוצאת הסחורה, שהרי אינו מוציא הסחורה, יותר ממה שסוכם.

ראובן ששכר מכונית משמעון להובלת סחורה, וסיכם שגם יארוזו לו הסחורה והקדים לו כל השכר, ומסר לו כאן חלק ושאר הסחורה עליו ליקח במקום

⁵⁴ לשון השו"ע (סימן שיא סעיף ו והוא מלשון הרמב"ם), אם מצא השוכר מי שישכיר אותה לו עד המקום שפסק וכו', ונלענ"ד לדייק מלשון זה שהמירחה למצוא שוכר אחר מומלת על השוכר הראשון, ואין בעל הספינה חייב למרות אחר שוכר אחר. פתחי חושן שם הערה נה אבל במנחת פתים מדייק מלשון הגמרא שהמירחא מומלת על המשכיר, ואם היה יכול למצוא שוכר אחר ולא עשה כן אין לו על השוכר כלום, ותמה על הרמב"ם והשו"ע שהמילו המירחא על השוכר, עיין שם.

⁵⁵ שאם מצא שוכר אחר שאינו משלם כפי שפסק עם הראשון, משלים הראשון את ההפרש, וגם לשון המור שכתב והשני ישלים לו השכירות צריך לפרש כן, אבל אם מוצא שוכר אחר שמשלם יותר ממה שפסק עם הראשון, יש להסתפק למי שייך ההפרש, שממשמעות לשון המור נראה שהמשכיר משכירו לשני, וא"כ פשוט שהמותר למשכיר, ואף לפי משמעות לשון הרמב"ם שהשוכר מטפל בשכירות אפשר שאינו רק מטפל אבל מותר השכר שייך לבעל הספינה.

⁵⁶ ובעיקר הדין שמשלם לו שכר כל הדרך, נראה פשוט שאם אינו מוצא כאן להשכיר הספינה ומוצא במקום קרוב לכאן, משלם לו שכר עבור הדרך עד שיגיע לאותו מקום שמוצא להשכיר, ונראה שאף אם לא מצא להשכיר ושילם לו השוכר, ואח"כ מצא להשכיר, צריך להחזיר ההפרש. אמנם לפי דברי המש"ל"מ בכונת המ"מ דאירי שחוזר לביתו, יש להסתפק כשמוצא בביתו שוכר אחר הרי נהנה בפריקת הסחורה, שמתוך כך חוזר לביתו מהר להשכיר פעם אחרת, או דילמא שכירות חדשה היא ואינו מנכה לו. פתחי חושן שם נז

⁵⁷ רמ"א שם

⁵⁸ והוא מ"ש בגמרא רפסא דספינתא, שאילו היה נשאר הראשון לא היה צריך להכניס ולהוציא הסחורה רק בסוף הדרך, ועתה מתרועעת הספינה בהוצאה והכנסה נוספת, והרמב"ם והשו"ע לא הזכירו ענין תשלום זה, אלא כתבו שיש לבעל הספינה עליו תרעומת, והשיג הראב"ד שתביעת ממון יש לו עליו, וכתב הגר"א שהרמב"ם סובר שמ"ש בגמרא ממונא בעי לשלומי משום רפסא, היינו לס"ד, אבל במסקנא חזר בו מטענה זו. ולולי דברי הגר"א היה אפשר לפרש בדעת הרמב"ם שאפילו לגבי תרעומת אינה טענה, ומ"מ דעת רוב הפוסקים כהראב"ד שמשלם לו רפסא דספינתא. ובתוס' (שם) כתבו בשם ריב"ם שאם התיר המשא בתוך הספינה והוציא מעט מעט, וכן השוכר השני הכניס סחורתו מעט מעט, ליכא רפסא דספינה. והפוסקים לא הביאו פירוש זה, אבל להלכה נראה שאין חולק בזה, שאם במציאות אין הפסד ודאי שאינו צריך לשלם.

⁵⁹ משום שינוי דעתא, שגורם לבעל הספינה שיצטרך לסבול דעת איש אחר שלא הורגל עמו, ובגמרא אמרו עוד סיבה לתרעומת, והוא משום אשלא יתירא, ופירש הר"ח דהיינו שצריך חבלים להוציא כלים של ראשון ולהכניס כלים של שני, והריב"ם פירש שמא ירבה השני בסחורה ויצטרך לקנות כאן חבלים חזקים ביותר, והרא"ש כתב שמא ירצה להרחיק יותר, והרמב"ם והמור לא הזכירו ענין זה כלל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

אחר, וכשבא למקום השני הוברר שאין לו שם סחורה שכר המכוננית ודאי שא"צ המשכיר להחזיר, ושכר האריזה יש מחייבים ויש פוטרים⁶⁰.

המוזמין מונית, אם פסק עמו מחיר לנסיעה למקום פלוני, התחלת הנסיעה הוי כהתחלת מלאכה או משיכה, וחייב שכר כל הדרך אם לא מצא לו נוסע אחר, ואם הזמין מונית ע"י טלפון, וכדומה אף בלא קנין צריך לשלם עבור הדרך למקום המוזמן, או לפי המונה.

אולם כל זה כשקבעו השכר לכל הדרך, וכן בנסיעה בינעירונית, אבל בנסיעה עירונית במקום שהשכר נקבע לפי המונה, אף על פי שאמר לו שרוצה להגיע למקום פלוני, רשאי לירד באמצע הדרך ולשלם לפי המונה, שכן דרך השכירות. ואם שכרו לפי שעות ופסקו מחיר לכל שעה, אפילו מפסיק באמצע השעה צריך לשלם לו לשעה שלימה, ומ"מ אינו צריך לשלם לו יותר, אף על פי שאמר לו תחלה שהוא צריך לכמה שעות, ופשוט שאם יש נוהג קבוע ה"ז כמנהג המדינה ומשלם על פיו⁶¹.

קבוצה ששכרו⁶² מכוננית⁶³ למהלך ידוע ולחזור, ונשארו חלק שלא רצו לחזור, ומצאו אחר שרוצה לחזור, יש להם הזכות להשכיר מקומם ודינם כשותפים והשכר לאמצע, ואם אחד מהם רצה ליתן לחבירו לחזור בחנם הרשות בידו⁶⁴.

ט. השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניח עליה כסותו ... של אותה הדרך מכאן ואילך חמר מענב עליו חמר

⁶⁰ מדברי השער משפט (סימן שלג) בשם שו"ת ראש יוסף במו שנתן שכר לאומן שיתקן לו כי בגדים, ולאחר שתיקן י' בגדים לא היה לו יותר, שפטור מלשלם, ואף חייב האומן להחזיר שכרו שהקדים לו, והשע"מ חלק עליו דדמיא ליינ זה וספינה זו, שאם נתן לא יחזיר, ועיין באורחיה"מ (כלל ז סימן ב), דשאני נבי ספינה שגם בעל הספינה אינו יכול לקיים תנאו, אבל הכא יכול לומר הא קאימנא,

⁶¹ פתחי חושן שם הערה נד

⁶² בשו"ת אנרות משה (חו"מ סימן עד) לא שדן באם בשעת מעשה לא היה מי שרוצה לחזור ושילמו השנים מכיסם, ושוב נמצא נוסע אחר, אם יש להחזיר השכר לאלה ששילמו, והאריך לדמות להא דסימן שמו בשוכר בית שנסתלק לאחר שהקדים לו שכרו, והשכירו המשכיר לאחר, שנחלקו הפוסקים אם השכר לשוכר הראשון (עי' פרק ד הערה לו), ומצדד לומר שמכיון שבשעה שחזרו לא היה למי להשכיר ושילם חלקו, ה"ז כיאוש וסילוק, ואם מצא אחר"כ שוכר אחר השכר למשכיר, עיין שם, ולענ"ד נראה דמה שמשלם משום שאין עתה שוכר אחר אינו בכלל הקדים לו שכרו, וגם דוחק לומר שנתאש, וגם מה שהאריך לבאר סברות הפוסקים במהות הקדמת השכירות, מדברי המחנ"א לא משמע כן, עיין שם, וצ"ע.

⁶³ ולכאורה היינו בשכרו מכוננית או רכב הסעות עם נהג שאין משלמים לפי נוסע אך אם שכרו מחברת הסעות ומשלמים לפי נוסע אם כן לכאורה כל אחד שוכר מקומו ואם רוצה יכול להשכירו לאחר ולקבל התמורה רק לעצמו וכן יכול לתת לאחר בחינם וצ"ע.

⁶⁴ אמנם לכאורה תלוי שרם יש אחרים המוכנים לשלם וזה יקח מקומם נמצא מפסיד את האחרים וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

מניח עליו שעורים ... של אותו היום מכאן ואילך שוכר

מעכב ... דשניח למטרה ולמזבן מאוזנא לאוזנא

השוכר הפיץ סתם משתמש בו כדרך שרגילים להשתמש בו, ולפי מנהג המקום, לפיכך השוכר⁶⁵ את החמור לרכוב עליה⁶⁶ יכול להניח עליה כסותו וכלי מטתו⁶⁷, ולגנינותו כלומר השתיה שנושא עמו, ומזונותיו של אותו הדרך, לפי שאין דרך השוכר לחזור בכל מלון ומלון לקנות לו מזונות⁶⁸, יתר על זה אם בא להניח שאר דברים, יכול בעל החמור לעכב עליו.

וכן יכול בעל החמור להניח עליה שעורים ותבן לבהמה ומזונותיו לעצמו⁶⁹ של אותו היום, יותר על זה השוכר מעכב עליו מפני שאפשר לו לקנות בכל מלון ומלון, לפיכך אם אין שם בדרך מצוי לקנות מניח עליו מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך. וכל אלו הדברים בשוכר סתם ובמקום שאין מנהג ידוע, אבל במקום שיש מנהג הכל לפי המנהג.

השוכר חמור⁷⁰ ולא הזכיר רכיבה או משאוי, יכול להשתמש בו לכל מה שיכול בין לרכוב ובין למשאוי כמנהג העולם.

י. השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה

אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו

מעוברת ואפילו ... מעוברת והיא מניקה

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שח ג

⁶⁶ עיין מ"ז שיולפי דבריו נראה שאם שכרו לרכוב אינו רשאי להשתמש בו למשא וכן להיפך, ולא נתברר לי מדבריו מה קשה לחמור יותר, לענין דיני שנוי מקל לכבד, רכיבה או משאוי, מיהו אפשר שלא נתכוין הט"ז אלא לענין שעבוד להעמיד לו חמור אחר, ע"י בדבריו שם וצ"ע. ונראה פשוט שאסור השוכר להעסיק בהמה או כלי יותר מהזמן המקובל, שגם זה כשנוי למלאכה כבידה,

⁶⁷ סמ"ע שם ו

⁶⁸ אפילו במקום שמצוי לקנות בכל מלון צורך מזונותיו, סמ"ע שם ב

⁶⁹ סמ"ע שם ה

⁷⁰ מ"ז שי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף עח. שהשובר חפץ למלאכה ושינה ועשה בו מלאכה כבידה הרי זה פושע, ואם נתקלקל חייב לשלם, לפיכך השוכר בהמה⁷¹ לרכוב עליה איש לא ירכיב עליה אשה, שרכיבת משא האשה כבידה על הבהמה יותר מרכיבת משא האיש, והוא הדין שלא ירכיב עליה גוי שהגוי אינו חס על ממונו של ישראל ויכביד עליה ויעניה ברכיבה יותר מדאי.

יש אומרים⁷² שדוקא לכתחלה לא ירכיב עליה אשה, אבל אם עבר והרכיב עליה אשה אף על פי שניזוקה הבהמה אינו חייב לשלם מפילו אם ידוע שמתה מחמת מלאכה⁷³. ויש חולקין⁷⁴, אבל לכולי עלמא אם מנהג המקום להתיקר ברכיבת הנשים צריך להוסיף לו כפי המנהג.

ודוקא שהשובר אמר לו שישכירו לאיש, אבל אם המשכיר אמר שמשכירו לאיש הוי קפידא וחייב כשרכבה עליו אשה לכו"ע⁷⁵. אך אם מתה מחמת אונס שאינו קשור למי רכב עליה כגון שהכישה נחש לכו"ע פטור.

שכרה לרכוב עליה אשה יכול להרכיב עליה איש.

שכרה לרכוב עליה אשה סתם⁷⁶, מרכיב עליה כל אשה, בין גדולה בין קטנה, ואפי' מעוברת ומניקה וולדה עמה. אולם אם שכר עבור אשה מסוימת או איש מסוים אינו יכול לשנות⁷⁷. אולם כשהבעלים או אחד מבני ביתו הולכין עמו אפילו אמר אשה זו יכול לשנות כל שאינה כבדה ממנה.

שכרה האשה לעצמה כגון שאמרה השכר לי בהמתך, שלא הוצרכו לפלוני בזה יכולה לשנותה לאשה אחרת. ובלבד שלא תהי' כבידה ממנה⁷⁸.

⁷¹ שו"ע ונו"כ שח א

⁷² דעת הרשב"א ברמ"א שם כיון דבהמה עומדת לרכוב עליה ג"כ אשה, אף על גב דזה השוכר א"ל שירכיב עליה איש, מ"מ לאו פשיעה מיקרי, דאם א"ל לרכוב אשה היה ג"כ משכירה לו אלא שהיה צריך להוסיף מה בשכירותו, גם זה יוסיף בשכירותו ופטור מאונסין. סמ"ע ג

⁷³ נתיה"מ שם א

⁷⁴ מ"מ בדעת הרמב"ם וכ' בד"מ דהיינו תשוב' הרא"ש דלקמן סי' ש"ט סעיף ג' וריב"א במרדכי.

⁷⁵ נתיה"מ שם

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁷ ש"ך שם ב

⁷⁸ חי' רע"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

